

Kapitel 18

Verbets modus

De spanske verbalformer inddeles traditionelt i tre grupper, tre modi: indikativ (fremsættende måde), konjunktiv (ønskemåde) og imperativ (bydemåde). Sidstnævnte, der kun findes i nutid og kun står i hovedsætninger, behandles i kap. 19.1.1. De to modi indikativ og konjunktiv beskriver lægger hver sit syn på handlingen, hvis betydning beskrives nedenfor. Se dog også *nyere modusteori*, 18.2.

Brugen af konjunktiv og indikativ på spansk er et meget komplekst problem, som beskrives i detaljer i de følgende kapitler om henholdsvis hovedsætninger, kompletivsætninger, relativsætninger og adverbiellebisætninger. Nedenstående er kun en overordnet gennemgang af de to modis betydning og anvendelse.

18.1 Konjunktiv

Konjunktiv findes kun meget begrænset på dansk. Det har overlevet i udtryk som *brudeparret længe leve!*, *Gud forbyde det!* og lignende, men ellers er konjunktiv blevet afløst af modalverberne, især *skulle*: *Hans siger at du skal komme* vs. *Hans siger at du kommer i morgen*. Det første udtrykkes på spansk med konjunktiv og uden hjælpeverbum (*skal*).

Betydningen af konjunktiv er **manglende kendskab** til eller viden om handlingens udførelse, hvorfor det bruges efter udtryk for ordre, ønske og nødvendighed:

<i>quiero que regreses mañana</i>	jeg vil have at du skal komme tilbage i morgen
<i>es necesario que regreses mañana</i>	det er nødvendigt at du kommer tilbage i morgen

Det er et ønske eller en nødvendighed *at du kommer tilbage i morgen*, men man kan ikke vide om det rent faktisk sker.

Det samme er tilfældet i adverbielle tidsbisætninger der udtrykker noget fremtidigt:

<i>cuando regrese, te daré un regalo</i>	når jeg kommer tilbage, giver jeg dig en gave
--	---

Selv om den talende måtte have en ide om hvornår han kommer tilbage, bruges konjunktiv, fordi man ikke kan have en sikker viden om fremtiden.

I relativsætninger udtrykker konjunktiv et manglende kendskab til den person eller ting der refereres til med relativsætningen:

<i>quiero comprar un libro que sea bueno</i>	jeg vil købe en bog der er god
<i>busco una secretaria que sepa inglés</i>	jeg søger en sekretær der kan engelsk

OVERSIGT OVER MODUS	
INDIKATIV	KONJUNKTIV
Hovedsætninger	
Fremsættende (det normale): <i>Javier está en casa; Inés vendrá mañana</i> Sikkerhed: <i>seguramente está enferma</i>	Bydemåde, benægtet og ved usted: <i>no hagas eso; regrese Vd. mañana</i> Ofte ved tvivl og usikkerhed: <i>quizás esté enferma</i>
Kompletivsætninger (at-sætninger)	
Når der ikke er en specifik grund til at bruge konjunktiv, f.eks. udtryks- og sanseverber m.m.: <i>vio que llovía</i> <i>dijo que estaba cansada</i> <i>creía que llovía</i>	Ordre, ønske: <i>mandó que lo hicieras; deseo que vengas</i> Følelser: <i>lamento que no te pueda ayudar</i> Ofte efter benægtede verber: <i>no creo / no digo que tenga dinero</i>
Relativsætninger (der/som-sætninger)	
Når referenten kan udpeges: <i>el libro que está allí es mío</i>	Når referenten ikke kan udpeges: <i>busco un libro que sea bueno</i> Altid efter: <i>nada / nadie que; cualquier ... que</i>
Adverbielle bisætninger	
Tid: Fortidige og gentagne handlinger: <i>cuando salí, llovía</i> <i>cada vez que vienes, llueve</i> Årsag: <i>se acostó porque estaba cansada</i>	Tid Fremtid og fortids fremtid: <i>cuando él venga, yo me iré</i> <i>dijo que se iría cuando tu vinieses</i> Benægtet årsag: <i>no lo hago porque me guste, sino...</i> Hensigt: <i>te mandaré una carta para que no te olvides de mí</i>
Altid konjunktiv efter: <i>sin que, para que, a fin de que, antes (de) que</i> Datid konjunktiv efter: <i>como si</i> Aldrig konditionalis / futurum i tidsbisætninger og efter si.	

Jeg vil altså købe en eller anden bog - jeg ved ikke hvilken, og jeg søger en eller anden sekretær, som jeg heller ikke er i stand til at udpege. Modsat bruges indikativ når vi ved hvilken ting eller genstand det drejer sig om:

tengo un libro que es bueno

jeg har en bog der er god

Den bog jeg har, må jeg nødvendigvis kende og kunne udpege, derfor indikativ.

Konjunktiv bruges også efter udtryk for følelser:

<i>me duele que te hayan robado</i>	jeg er ked af at du er blevet bestjålet
<i>me alega ra que hayas podido venir</i>	det glæder mig at du kunne komme

og her udtrykker konjunktiven noget kendt, noget som man altså egentlig ikke behøver at oplyse igen, men udsagnet bliver mangelfuldt hvis vi undlader at nævne det kendte, altså at *du er blevet bestjålet, at du kunne komme*. Konjunktiven udtrykker her en overflødig information, og vi kan sige at den er *ikke-informativ*, idet den kun udtrykker det som såvel afsender af budskabet som modtager allerede vidste i forvejen.

Konjunktiv kan været *styret* af et overordnet verbum eller en konjunktion, men ofte kan begge modi bruges, og det er betydningen der afgør hvad man vælger; man kunne tale om en *syntaktisk styring* versus en *semantisk styring*.

Med hensyn til tid forholder konjunktivformerne sig ligesom de tilsvarende former i indikativ.

18.1.1 Modus i indirekte spørgebisætninger

I interrogative bisætninger eller indirekte spørgebisætninger står der ikke konjunktiv, idet der spørges til en reel handling, noget den spørgende forestiller sig eksisterer:

<i>me preguntaba si iba a quedarme a cenar</i> (Muñ 27)	han spurgte mig om jeg ville blive og spise
<i>sin saber quién era ella</i> (Sáb V)	uden at vide hvem hun var

18.2 Nyere modusteori

Traditionelt har man inddelt verbalformerne i ovenfor nævnte tre modi (inkl. imperativ, som vi herefter ikke regner med), men som vi har set i kapitlet om tempus og aspekt, falder indikativs former i to grupper; nemlig futurum og konditionalis over for de øvrige. Dette har allerede midt i det 19. århundrede givet anledning til diskussioner om hvor specielt konditionalis burde placeres, og i den nyeste udgave af det Spanske Akademi's grammatik har futurum og konditionalis fået tildelt en modus for sig selv kaldet potencial, potentialis.

Med potentialis udtrykker vi en potentiel handling, hvormed menes en handling hvis realisering vi ikke kan være sikre på, men som vi anser for sandsynlig. Som Storm p. udtrykte det, er det svært at spå, især om fremtiden, så vi kan altså ikke udtale os med sikkerhed om det fremtidige. Denne beskrivelse dækker også den brug af potentialis der udtrykker formodning:

Jorge tendrá 30 años	Jorge er sikkert 30 år
María tendría 30 años cuando lo conocí	Maria var sikkert 30 år da jeg lærte hende at kende

De tre modis betydning kan forklares på følgende måde:

- a) Indikativ er informativ og udtrykker at den talende anser indholdet for reelt; der udtrykkes vished.
- b) Potentialis er også informativ, men udtrykker det sandsynlige, det mulige, og dermed usikkerhed.
- c) Konjunktiv er ikke informativ, idet der enten ikke er en sikker viden om handlingens fuldbyrdelse, eller det er en viden som allerede er kendt.

	Indikativ		Potentialis	Konjunktiv	Imperativ
	Imperfektivt	Perfektivt	Imperf.	Imperf.	Imperf.
Nutid	hablo	hablé	hablaré	hable	habla/hablad
Datid	hablaba	–	hablaría	hablara/hablase	–

Forskellen mellem indikativ og potentialis kan illustreres med verbet *llover*. Det er som bekendt vanskeligt at forudsige vejret, og derfor vil man med dette verbum ikke bruge præsens til at udtrykke fremtid, (**mañana llueve*), selv om der ikke er noget i vejen for at sige *mañana regreso*. Ens egne - eller andres - hensigter kan man bedre udtale sig om, selv om fremtiden aldrig kan forudsiges med sikkerhed. Futurum udtrykker denne mindre sikkerhed.

18.3 Optativ

Brugen af konjunktiv kan på spansk deles i to betydningskategorier; nemlig udtryk for tvivl, mulighed og følelser på den ene side og ønske, nødvendighed og ordre på den anden. På græsk blev sidstnævnte udtrykt i en særlig modus kaldet optativ, og denne betegnelse er siden blevet overført til latin og spansk. Enoptativisk brug af konjunktiv betyder derfor at konjunktiven bruges til at udtrykke ordre eller ønske, som i nedenstående eksempler, men det dækker ikke imperativ:

Nos rogaron que volviésemos (Gili §113)

Me opondré a que hables (Gili §113)

Era necesario que el Imperio Romano decayese (Gili §114)

¡Que se diviertan! (Gili §115)

¡Que entre! (Gili §115)

De bønfuldt os om at komme tilbage

Jeg modsætter mig at du taler

Det var nødvendigt at det Romerske Imperium forfaldt

De må more Dem!

Kom ind!

